

Bon dia a tots els presents a aquest acte, segur que sou aquí per a fer memòria i reivindicar que la vida de les persones assassinades pel feixistes i la de les seves famílies represaliades mereixen ser tengudes en compte.

Segur que sou aquí per compartir els seus valors republicans i democràtics.

Alguns de nosaltres també hi som perquè és l'única manera que tenim d'honorar públicament els nostres morts, els nostres parents assassinats, com jo mateixa.

Som na Margalida Serra Melià, la neta major d'en Climent Serra Servera *Banyat*, assassinat la nit del 16 d'agost de 1936, i de la seva dona, na Margalida Blanch Bauçà, *Cerola*, víctima en vida d'una altra manera, represaliada i menyspreada pels vencedors.

Ni jo ni les meves dues germanes no hem pogut conèixer el padrí. Mon pare i el seu germà eren tan petits que es pot dir que tampoc no el pogueren conèixer i no varen poder créixer amb ell. Els feixistes els varen fer orfes.

Avui és un dia important per a nosaltres, la seva família, i vull agrair als membres de la comissió de memòria històrica de l'Ajuntament de Porreres que m'hagin encomanat aquest parlament en representació de totes les víctimes i les seves famílies.

També vull agrair l'esforç i la valentia que va suposar al seu moment que un petit grup de persones a títol personal, tan sols moguts per inquietuds ideològiques i de justícia, creassin aquest acte de recordança; la meva padrina no ho ha pogut veure, però mon pare i el seu germà, sí que hi han pogut assistir. Com avui mateix, que es padri jove, com cada any, és aquí.

No puc deixar d'esmentar el meu agraïment a les persones que han investigat aquests fets, perquè hem pogut recuperar part de la nostra història i els represaliats i familiars de les persones assassinades podem saber què els va passar i com va passar.

En molts de casos hem pogut lligar caps i recuperar allò que s'havia ocultat, que feia mal i que tanmateix existia. Hem tengut tard, molt tard, un cert reconeixement públic.

Però, també s'ha de dir que mostres de penediment o condol per part dels repressors s'en veuen poques.

Un dels motius més importants és que els que hi eren no se'n varen voler penedir i els que podrien xerrar en nom seu, no en saben de la missa la meitat.

Perque si ho sabiguessin, com va demostrar aquí mateix a l'extraordinari parlament que va fer en Miquel Fiol seria ben rebut. Va esser un acte d'humanitat i valentia per part seva que me va emocionar i conhortar.

Podria semblar que aquí, darrere La Creu, davant d'aquests forats de bala, any rere any, ja s'ha dit tot, però no; per molt que contem, mai serà tot.

Com és normal aquí ens feim ressò del que va passar a Porreres, com a molt ens feim ressò del que va passar a Mallorca, però n'hi ha tantes d'històries tràgiques, com famílies arreu del país!

Hi ha fets que mai sortiran a la llum perquè com ja hem dit hem fet tard, molt tard. Els testimonis orals de la gent que va viure aquests fets són els més importants i se n'han perdut molts.

Se n'han perdut molts enterrats dins la fossa comuna de la por, l'ocultació i la impunitat. Moltes vegades tampoc no pareix que la societat hagi après res: encara hi ha guerres i enfrontaments violents que no duen enlloc més que al sofriment.

Me permetreu que jo avui, parli en veu pròpia i vos parli de com ho he viscut jo; no som historiadora ni investigadora; ni tampoc estic avesada a parlar en públic ni a debatre públicament qüestions ideològiques o polítiques.

Voldria que el meu testimoni sigui representatiu de molts altres casos similars. Moltes famílies ignoraven el que havia passat als seus pares i padrins fins que, no fa tants d'anys, s'ha anat fent pública aquesta vergonya que va ser la guerra civil i la situació que han hagut de viure els vençuts.

La por a parlar era tanta que dels fets que varen afectar la meva família me'n vaig començar a assabentar de ben gran. De petita a ca nostra no se'n parlava. Devers els 16 o 17 anys vaig començar a saber coses a través de mon pare. La meva padrina mai me'n va dir res. Més envant, quan ja tenia fills, vaig començar a veure publicacions i tot va ser estirar un cabdell de fil.

A la meva padrina li varen matar el seu home i va quedar viuda sense que mai li reconeguessin, amb dos infant ben petits, un de 2 anys, en Toni, i l'altre de mesos,

en Climent, mon pare. També li varen matar un germà, n'Andreu Blanch, del qual recentment se n'han recuperat les restes a Son Coletes, a Manacor.

També està reconeguda com a víctima la germana del meu padrí, na Francisca Serra Servera, que, ja viuda i sense fills, devers els anys 40, es va dir que va embogir.

Sabem que un sereno de la vila, reconegut feixista, la se'n dugué al psiquiàtric i allà al cap de poc temps va morir, sense que ningú n'hagi sabut mai el motiu; la meva padrina, que era la seva cunyada, va pagar el lloguer del seu nínxol, al psiquiàtric mateix, durant molts d'anys.

Del meu padrí diuen que el varen assassinar i cremar a Manacor amb 14 porrerencs més. Pot esser cert o no, perquè precisament del tio Andreu sempre es va dir que l'havien tirat amb una pedra al coll al port de Palma i el trobaren a Son Coletes; com el cas de les roges del Molinar i n'Aurora Picornell, de qui sempre s'havia dit que estaven enterrades aquí, a la fossa de Porreres i també els han trobades a Son Coletes.

La meva padrina va haver de sobreviure i pujar els seus fills amb moltes dificultats. No va ser reconeguda mai com a viuda, perquè l'explicació oficial era que el seu home havia fugit.

Ell era el mestre d'obres que havia de construir l'escola pública i havia demanat un préstec per pagar la fiança a l'Ajuntament, conjuntament amb en Gaspar Oliver, també assassinat el mateix dia. Les dues dones varen haver d'anar pagant, així com podien, un duro cada mes al Banco del Crèdit Balear, Es Crèdit, durant anys per poder cancel·lar el deute.

Varen haver de suportar la humiliació: i és que oficialment els dos homes havien desaparegut sense pagar!

La feina feta dels fonaments de l'escola no va ser mai pagada. La fiança dipositada a l'Ajuntament mai va ser retornada. Les eines i materials que hi havia al solar varen ser robats.

A la meva padrina l'ajudaren un germà seu i altra gent que se'n va compadir. Li donaren feina a can Llauner i va anar fent feines diverses: tota la vida va cosir mocadors per encàrrec i a temporades se n'anava de criada a una casa de Palma.

A sa padrina jo la veia com una dona poc riallera, estricta, disciplinada i tal vegada poc donada a mostrar emocions.

Ara quan pens en ella la reconec com a una dona molt valenta, i pens amb tot el que devia patir i silenciar. Aquest silenci va servir perquè nosaltres, les netes, poguéssim créixer sense por.

Podria refer situacions i anècdotes que jo vivia amb normalitat, però que per a ella no ho devien ser gens.

Per exemple, quan jo, de nina, anava sovint a jugar al solar on hi havia els fonaments de l'escola, un descampat que feia les delícies de l'al·lotea de la barriada, i jo poc me suposava que aquells corralets abandonats eren obra del meu padrí.

Record especialment un fet, que m'ha revengut de gran: un dia vaig acompanyar sa padrina a una botiga i el botiguer, feixista com no n'hi ha hagut d'altre, no va tenir més nassos que mostrar-li una fotografia de tota la seva família i li va fregar la seva felicitat per la cara ... I ella li va haver de seguir la veta, per por, supòs; per quin motiu ho feia aquell home? Va haver de viure moltes humiliacions. En vaig ser conscient de gran, de tot això.

Una veïnada de la meva padrina del carrer de Sa Galla, na Francisca Miró, que va morir fa poc, un dia quan jo devia tenir devers 40 anys, me va donar memòries per mon pare i me digué: «saps que va sofrir de molt sa teva padrina! Noltros la sentíem plorar i sabíem en quina situació estava i no hi podíem anar quan volíem, per por».

Els fills d'en Climent Serra i na Margalida Blanch de petits varen patir el menyspreu d'altres nins de la seva edat, que tenien prohibit de jugar o relacionar-se amb ells, per part de les seves famílies. Mon pare me va contar que un dia, a un acte com aquest de fa uns anys, un home li va demanar perdó per no haver jugat mai amb ell, que li ho havien prohibit a ca seva i que ell no n'havia sabut el motiu.

Moltes vegades, xerrant del «moviment» hi ha el típic comentari de: «una guerra és una guerra i en varen morir dels dos bàndols».

Sí, però uns varen ser homenatjats i els altres criminalitzats. Morir en batalla no és el mateix que morir assassinat per escamots falangistes, tret de ca teva a la força, amb la negació dels fets a les famílies, sense cap compassió per la desesperació i

el desemparament en què quedaven dones, fills, mares, pares, germans ... com si no n'haguessin tengut prou amb la mort dels seus!

Sense cap aclariment, ni oficial ni de cap casta, amb maltractes i menyspreus, durant anys i anys, fins i tot en època democràtica. A tot això hi podríem afegir casos de vertaders robatoris de patrimoni que quedaven impunes.

A més d'una guerra civil, hi va haver acarnissaments personals, per interessos econòmics o de poder. Així i tot, quan varen tenir la victòria, encara no es varen conformar i varen seguir represaliant els vençuts fins a límits inhumans.

Forçats a un silenci que avui en dia encara perdura. Què vos pensau? Què no sabem qui eren els botxins que anaven a cercar aquells homes i dones i se'ls emportaven a la força, clar que ho sabem!!! Sabem qui se'n va endur es meu padrí i sabem qui era el capellà que pistola al cinto se'n va endur el tio Andreu en presència del seu fill de 6 anys.

Som incapaç de definir el sentiment pel qual no els anomenam pel seu nom.

Quan vaig dir a ca nostra que avui faria aquest parlament, l'únic comentari per part de la família ha estat:

PER FAVOR NO DIGUIS NOMS

Per tant, justícia, no se n'ha fet.

Tot això no vol dir que no s'hagin fet passes; com ja hem dit en començar, som aquí perquè se n'han fet. I aquestes passes han costat molt de fer! Encara en queden per fer i no podem deixar de reivindicar-les i cadascú hi hauria d'aportar el que pugui, perquè la justícia també la feim les persones cada dia.

Vull acabar parlant d'una passa molt important que s'ha fet a Porreres: persones que formen part del Consell Escolar de l'escola pública de primària varen fer la proposta de posar el nom de Climent Serra i Servera al centre educatiu i la proposta va ser acceptada per unanimitat el dia 8 de setembre de 2021.

Canvi que es va fer oficial dia 13 de gener de 2022. Ara l'escola pública de Porreres duu el nom del mestre d'obres que la va començar i que no la va poder

acabar perquè el varen matar.

Això té un significat social i polític rellevant i és també un fet que formarà part de la història de la reconciliació i la recuperació de la memòria històrica. Per a nosaltres, la seva família, és una experiència emocional que marca una fita important a les nostres vides.

Per acabar, no em queda més que donar-vos les gràcies a tots els presents per la vostra atenció i per tenir i manifestar, essent aquí avui, els valors de memòria, justícia i reparació.

Moltes gràcies.